

ВІДГУК
офіційного опонента про дисертаційне дослідження
Поліхроніди Аглаї Григорівни
«Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної
діяльності в умовах інклюзивної освіти»,
подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дослідження здобувачки присвячене актуальній, але ще досі нерозв'язаній проблемі, в якій, як у фокусі, сплетені відкриті питання професійної педагогіки та гуманізації українського соціуму. Адже нова генерація педагогів має бути здатною до компетентної професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Отож, дисертаційна робота А. Г. Поліхроніди є надто актуальною.

Аналіз тексту дисертації та автореферату дають підстави стверджувати про вмотивовано визначений і коректно представлений науковий апарат дослідження. Структура роботи, на наш погляд, обрана вдало.

Перший розділ дисертації – «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» – містить докладний аналіз методологічного і теоретичного концептів дослідження; другий – «Експериментальна робота з підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» – репрезентує модельне уявлення про досліджуваний процес, обґрунтування педагогічних умов його позитивної динаміки та методики їх реалізації у закладі вищої освіти, а також експериментальне доведення результативності дослідницького підходу.

Дисертаційне дослідження здобувачки має незаперечне наукове і практичне значення. В ньому вперше, з одного боку, науково обґрунтовано сутність феномену «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти», а, з іншого, – визначено та апробовано сукупність тих педагогічних умов, реалізація яких в освітньому процесі вищої школи, забезпечує стійкі позитивні результати щодо готовності студентів здійснювати компетентну професійну діяльність в інклюзивному освітньому середовищі.

Практичне значення дослідження А. Г. Поліхроніди теж є очевидним, оскільки йдеться про втілений і рекомендований до широкого впровадження в практику досить змістовного і цікавого, на наш погляд, не лише практико-орієнтованого музично-педагогічного матеріалу, а й діагностувального інструментарію, що значно посилює прогностичність роботи дисертантки.

Зазначимо, що на всіляку підтримку заслуговує добре виписана авторська позиція відносно базового поняття дослідження – «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти» (див. с. 103 тексту дисертації, с. 7 тексту автореферату). В ньому віддзеркалено і всебічне осмислено педагогічну сутність поняття «професійна діяльність учителів музичного мистецтва», і досить умотивовано науково-педагогічний погляд на структурно-компонентний склад готовності майбутнього педагога-музиканта до діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Вважаємо, що це вдалося здобувачці завдяки всебічному аналізу саме з позиції інклюзії провідних методологічних підходів – екзистенційно-гуманістичного, диверсифікаційного, особистісного, діалогічного, фасилітативного. До безсумнівних «родзинок» дослідження А. Г. Поліхроніди відносимо зроблений якісно новий акцент у навчально-професійній діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва – здатність до комунікативної толерантності та спроможність здійснювати толерантну взаємодію; особливо показовим у цьому відношенні вважаємо матеріал, представлений у третьому підрозділі першого розділу (зокрема, с. 79-80).

Рецензоване дослідження цікаве ще й чітким окресленням авторської позиції щодо дискусійних питань, котрі перебувають у проблемному полі теорії і методики професійної освіти. До прикладу: інклюзія та інтеграція (див. с. 50 тексту дисертації, с. 6 тексту автореферату), адже інтеграція передбачає акомодацию дітей з особливими освітніми потребами до вимог всієї системи освіти, а інклюзія ж полягає в адаптації самої освітньої системи до категоріальної дитини.

Схвально, що авторка намагається аргументувати дослідницьку позицію відносно такого болючого питання як інклюзивна освіта й спеціальна освіта у

вітчизняному вимірі. Цитую (с. 57): «справжня інклюзія не протиставляє, а зближує дві системи – загальну і спеціальну».

Заслуговує на відзначення проведений дисертанткою педагогічний експеримент. Вважаємо, що заслуговує на підтримку досить вдала модель досліджуваного процесу (підрозділ третій другого розділу – рис. 2.5, с. 169). Отож, відповідно до визначених критеріїв, ознак їх вияву, етапів розгортання експериментальної роботи (ціннісно-зумовлений, практико-хронологічний, аналітично-творчий), А. Г. Поліхроніді конкретизує навчальні цілі, засоби, форми й методи, втілення яких забезпечує формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Здобувачка має рацію, коли доводить такі принципи функціонування розробленого модельного підходу, як-от: людиноцентричність, міждисциплінарність, технологізація.

Дисертаційна робота А. Г. Поліхроніді вигідно вирізняється високою інформативністю та значним фактичним матеріалом. У третьому і четвертому підрозділах другого розділу дисертації представлено численні таблиці (зокрема, 2.12 – (с. 197) – 2.16 (с. 203), котрі віддзеркалюють фрагменти застосованого в експериментальній методиці музично-педагогічного матеріалу; рис. 2.6 (с. 208), табл. 2.21 (с. 217) – динаміку рівнів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти на констатувальному й прикінцевому етапах експерименту. Отож у дисертації переконливо представлена порівняльна ефективність традиційного й експериментального підходів.

Зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне вивчення дослідницею вельми актуальної теми, про творче використання загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що й дозволило досягти поставленої мети.

Натомість у дисертаційній роботі є питання, котрі потребують пояснень; мусимо вказати й на поодинокі недогляди у виконаному дослідженні.

1. Розкриваючи у другому підрозділі першого розділу дисертаційної роботи феноменологію інклюзивної освіти, варто було більше уваги приділити

аналізу вітчизняної нормативно-правової бази (на с. 47 та ін. йдеться про дітей з особливими освітніми потребами, тобто якими є вікові межі?)

2. Аналізуючи структуру професійної діяльності, а також предмет музично-педагогічної діяльності, не завадило б зацентувати не лише на параметрі «складність», а й «трудність».

3. Вважаємо, що новизна дослідження є значно ширшою, адже в дослідженні внесено уточнення ще й у конструкти «музикотерапія» та «навчання музики» (с. 195-196), «вплив» та «умова» (с. 157).

4. На всіляку підтримку заслуговує застосований прийом анонсування змісту розділу дисертаційної роботи (с. 25; с. 130-131). Водночас, як нам видається, це зумовлює потребу в більш стислих висновках до розділів.

Вказані недоліки та побажання не торкаються суті проведеного дослідження і тому не впливають на його конструктивність та фундаментальність.

Дисертація А. Г. Поліхроніді є завершеним самостійним дослідженням. Текст автореферату відбиває принципові ідеї дисертаційної роботи. За темою дослідження здобувачка опублікувала 14 одноосібних наукових праць.

Підсумовуючи вищезазначене, наголошуємо: А. Г. Поліхроніді виконала актуальне дослідження, яке відповідає встановленим вимогам до кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, досягла переконливих результатів і на цій підставі заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри спеціальної освіти
та здоров'я людини
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Д. Ж. Завітренко

Проректор з наукової роботи

Сергій Микола